

3 Familie Van Lynden: natuur of munten

Hoe windmolens de natuur verwonden

Oftewel: wat u niet hoort van uw bestuurders

In onze regio zijn er twee wethouders die er alles aan doen om ons landschap te bezaaien met windturbines. De heren Hofman (Bronckhorst) en Langeveld (Doetinchem), beiden van GroenLinks, doen dit op de voor losgeslagen bestuurders kenmerkende wijze: negeren inspraak, misleiden de gemeenteraad, ontken de feiten en laat de kassa voor de gemeente rinkelen. En dit alles gesteund door de energiereuzen, landeigenaren en andere opportunisten.

Toch wordt steeds duidelijker dat windturbines het meest slechte middel zijn om onze regio energieneutraal te maken. Het is verouderde techniek, heeft gevolgen voor de gezondheid, is economisch schadelijk en verdringt andere en betere technieken. Daarnaast richten de windturbines enorme schade aan bij mens, natuur en milieu. Onafhankelijk journalistenplatform Investico onderzocht dit, samen met o.a. Trouw en EénVandaag. Een schokkende inkijk in de consequenties voor onze flora en fauna.

DE EXPERT

Jan van der Winden werkte twintig jaar bij een gerenommeerd adviesbureau als onderzoeker naar de ecologische effecten van infrastructurele projecten. Nu adviseert hij overheden, bedrijven en natuurorganisaties over vogelecologie. Hij wijst naar een windturbine. Daar, op 177 meter hoogte, draaien de rotorbladen van de turbine met duizelingwekkende snelheid. "Een paar honderd kilometer per uur. Vogels denken vaak dat ze er wel tussendoor kunnen piepen. Maar zelfs als de wiek hen niet raakt, worden ze wel lamgeslagen door de luchtdruk. Bij vleermuizen knappen de longblaasjes."

In windturbineland is een nieuwe trend ontstaan: verketterd door burgers die ze niet in de buurt willen en verwelkomd door sommige natuurorganisaties, komen windturbines en zonneparken steeds meer in of nabij beschermde natuurgebieden terecht. Verbannen van de heilige achtertuin naar het nationaal park: nu al staan ruim 600 draaiende windturbines in of net naast een beschermd natuurgebied. Daar komen nog minstens 308 turbines bij: maar liefst twee van de vijf nieuwe windmolens zullen in beschermde natuur worden geplaatst. Zoals ook de windmolens in **Langerak en Laag-Keppel**.

"Het plaatsen van turbines in of bij een bos is een buitengewoon slecht idee", zegt Ralph Buij, onderzoeker bij Wageningen Environmental Research en specialist in effecten van hernieuwbare energieprojecten op kwetsbare diersoorten. "Van roofvogels weten we dat ze relatief vaak tegen turbines komen en een heel aantal soorten broedt in bossen." Bepaalde vogelpopulaties nemen al af, ook door klimaatverandering. "Deze extra sterfte maakt hen nog kwetsbaarder."

Dat er dierlijke slachtoffers vallen door windmolens staat buiten kijf. De bouwwerken verkleinen leefgebieden, verstoren vliegroutes en veroorzaken aanvaringen. Zoals in Duitsland, waar onlangs een windmolen het onder- en bovenlijf splitste van een gezenderde zeearend uit de Biesbosch. Maar om hoeveel slachtoffers het precies gaat is onbekend, zegt Buij. In Nederland wordt namelijk amper gemonitord. De Duitsers doen dat beter en zien dat zeearenden, buizerds en rode wouwen regelmatig het haasje zijn.

Maar met de huidige regelgeving is het wel degelijk mogelijk om energieprojecten in de Nederlandse natuur te bouwen, zelfs als die een beschermd status heeft. Wel moeten de bouwers aantonen dat kwetsbare diersoorten geen 'significante negatieve' effecten zullen ondervinden. Daarvoor huren ze een adviesbureau in dat de verwachte sterfte berekent. Veroorzaken de projecten in dat natuurgebied minder dan 1 procent bovenop de natuurlijke sterfte? Dan is er volgens de huidige regels weinig aan de hand, al is voor elke getroffen soort toestemming nodig. Boven de 1 procent moet de ontwikkelaar maatregelen treffen om dat cijfer naar beneden te krijgen, door nepnesten op te hangen of de turbines soms stil te zetten, bijvoorbeeld. En zelfs als de schade aanzienlijk is, kan het project soms tóch doorgaan, mits het van 'groot openbaar belang' is en de natuur elders wordt gecompenseerd.

Niet iedereen vertrouwt die berekeningen. "Met de huidige kennis zijn we helemaal niet in staat om met die precisie te voorspellen hoeveel vogels tegen de windmolens aankomen", zegt Buij. In 2018 verzamelde hij met collega's in opdracht van twee ministeries de beschikbare informatie over 'aanvaringsgevoeligheid' van kwetsbare soorten, maar ook dat bracht weinig verlichting. Daarom voorziet zijn team nu zeearenden en bruine kiekendieven in Flevoland van GPS-zenders. "Meerdere vogelsoorten krijgen last van extra sterfte door windmolens. Maar we weten nog niet goed welke, of in welke mate."

ZOEKGEBIEDEN VOOR GROENE ENERGIE

Van de bijna achthonderd nieuw vergunde windturbines in Nederland komen ruim driehonderd in of tegen beschermd natuur te staan. Dat is bovenop de ruim 600 turbines die op dit moment al in beschermd meren, heides en bossen staan. Zelfs in Natura 2000-gebieden, de hoogste Europese status van natuurbescherming, staan 175 turbines gepland.

Er is nu een kaart van alle natuurgebieden door heel Nederland met daarin de locaties van alle hernieuwbare energieprojecten, afkomstig uit openbare en niet-openbare bronnen. Ook projecten die nog niet in werking zijn, maar wel de benodigde vergunningen en een subsidietoekenning voor duurzame energie op zak hebben. Van de bijna drieduizend windmolens en meer dan vijfhonderd zonneparken die dat opleverde, liggen er vele in of rond kwetsbare natuurgebieden.

Zo worden de Peelsche en de Kroonvensche Heide in Noord-Brabant binnenkort omsloten door de vijftien turbines van windparken Agro Wind Reusel en De Pals; op honderd meter afstand ligt ook een beschermd Belgisch natuurgebied met veertien beschermd vogel- en vleermuissoorten. Rondom het Volkerak-Zoommeer, gelegen op het triplepunt van Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland, verrijzen straks elf nieuwe windmolens, bovenop de 42 turbines en het zonnepark die er al staan.

Met de helft van de 33 beschermd vogelsoorten in het Natura 2000-gebied gaat het niet goed. Vooral waterrijke natuurgebieden, belangrijk voor vogels, krijgen het zwaar te verduren.

Volgens deskundigen is juist dit de grootste bedreiging voor het milieu: de gecombineerde effecten van alle hernieuwbare energieprojecten samen. Adviesbureaus beoordelen de ecologische effecten van windturbines en zonnepanelen per project, maar kijken niet naar de optelsom van al die infrastructuur bij elkaar. Er is 'weinig tot geen aandacht' voor de gestapelde effecten, oordeelde ook de Commissie voor de Milieueffectrapportage (m.e.r.) toen het eind vorig jaar de hernieuwbare energieplannen van vijf Nederlandse regio's analyseerde. De regio's kijken vaak niet verder dan de grenzen van een project of regio, en onderschatten daarmee de natuurschade.

"Alle projecten bij elkaar kunnen wel eens grote gevolgen hebben", zegt Van der Winden. Denk aan het afnemen of zelfs verdwijnen van hele vogelpopulaties uit Nederland. Voor het Noordzeegebied is een integrale studie gedaan naar de opgetelde effecten, zegt hij. "Dat zouden we ook voor de rest van het land moeten doen. Je kunt niet oneindig blijven bouwen." In de praktijk schiet natuurbescherming vaak tekort, zegt Raoul Beunen, universitair hoofddocent omgevingsbeleid aan de Open Universiteit. "Je hoort wel eens dat Nederland op slot zit, maar vaak wordt creatief met de regels omgegaan en is ook in beschermd natuur van alles mogelijk."

Bij **Langerak en Laag-Keppel** is dit niet anders. De geplande windturbines komen midden in een uniek ecologisch gebied, dat kenmerkend is voor het Achterhoekse landschap. Er nestelen zeldzame vogels, zoals vele soorten roofvogels, ijsvogels, ooievaars en alle soorten spechten. Het gebied is een bekend vogeltrekgebied voor onder andere kraanvogels en kent een unieke symbiose van bos, water en weide. Dat landschap wordt vernietigd. En nog erger dan hierboven beschreven. Want onze wethouders willen (in al hun solitaire wijsheid) hier de reus plaatsen onder de windturbines. Gedrochten van 230 meter hoog, met wieken die nog groter zijn en nog sneller draaien, zodat de overlevingskansen van dieren nog eens drastisch worden verminderd. Vijf windturbines bij Langerak en maar liefst een tiental bij Laag-Keppel. Oh ja, overigens ook nog een beschermd stadsgezicht, maar dat is wethouder Hofman nog even vergeten te delen met kameraad Langeveld. Want wat hindert is lastig.

Maar we kunnen deze waanzin stoppen. Daarvoor moeten we ons lot in eigen handen nemen. Laat de bestuurders van onze regio weten dat we genoeg hebben van het bedrog en geen windturbines willen. Omdat ze onnodig zijn (zie ook andere artikelen van ons), maar ook omdat deze gedrochten onvoorspelbare en onvoorstelbare schade gaan aanrichten aan onze natuur en dus ons leven. Laat uw stem horen, activeer uw vertegenwoordigers in de gemeenteraden en doe wat gedaan moet worden. Stop het bedrog!

